

زىمىنكەشلىرى ۋە فرىقىيە عابد يازىلار
قبول اولتور.
درج اولتايان مقاله ر قاتار بىلمايور.
ادارە نك آدرەسى:
اروان آپويان كوچەسى ا.ق. (ب.ف).
مركزى قومىيە تورك شەخسى
آبونە قىمتى هر برده
بر يىلك ۳ مئات
آلتى آياق ۱ مئات
بر آياق ۲۰ قايك
تەك نىسخەسى هر برده ۵ قىك

جمعه ۵ فەورال ۱۹۲۶

عموم اتفاق قومونىست فرىقىيەسى مركزى قومىيە نك سىياسى بيوروسى

برنجى سرەدە - تروتسكى، ريقوف، بوخارين، زىنويەف،
ايكيجى سرەدە - قالىنن، ستالين، ووروشيلوف،
اوچىنجى سرەدە - تومسكى، مولودوف.

شورا حكومتى ايله فرانسە يىگى مەناسەتلى باشلايور

فرانسە حكومتى ايله يىگى مەناسەتلى مەناقشە سەبب و بزمش اولان مەشلەرى باشلانق مقصدىلە شورا حكومت نك نەمەندە دوستانە بر سورنەدە حل اىتمەكە ميل و لرى فرانسە نك دعوتىلە بوكون فرانسە يە طوغرى حرەكەت اىتمەشدر.
ايله فرانسە نك مەناسەتلى باشلانمەنە بو يوك هر ايكى حكومت طرفدن بوتون اهميت و بىرلىك.

شورالار اتفاقنە مەخسوس تراققورلر
۱ موسقوادا كى تجارت خلق قومىسار نك تەبلىغاتە كورە «قوربىدق» واپورى نوپوقدن ۱۸۷۶ تراققورلر بو كەلەمش شورالار اولكەسە طوغرو بولە چىقىمەشدر.
بو او ۱۰۰۰۰ تراققورلردن در كە شورا لر اتفاقى امرىقا «فورە» شرەكتەن نىسە ايله سانتون آلمەشدر. بو واپور تراققور ايله برابر اكىچى و بىچىچى ماكنەلر و كوتاتەر دخى كتىرير.

آزربايجانك قازاخ قضا اجرائيە قومىيەسى صدرى بولداش زىنالوف ايله مەساجە.

قضاىز ارمنستان و گورجستان جمهور وات باشچىلارنە لىتەر اوخوماقدا و ساج يتلرى ايله هم سرحد اولدوقدان هر قارداشلىق و بىر ابراق، ياشاماقدا و اوز اوج ملت زىمىنكەشلىرى بىر بىرلەرە علاقە تصرفاتلارنى بو كەسەتمە كەمە دلر، بوكون دار دورلر. ۱۹-۲۰ سەلردە مساوات و قازاق احوالى ايله ارمنستان دىلجان قضاى داشناق بريتيجى لارى هر اوج ملتارى يك احوالى قارداش وارى اولاراق ال الە وروب دىگرىنە دوشمان ايدوب نىچە كەدلر بىر بىرلىك احتىاجنى دخى مەضمەن ايدىلر، خرابە دارە دوندروب داغلارى زىمەت بو بويوك بر موقىيت و تاريخى بر نەمو كىتلر قانلە بويامشلاردر. بوكون شورا نەدر.
حكومتى بش سەلىك بىر ياشنەدە بو ملت وارسە هىچ بر فرق اولمايلاق اشبو لىتى و اولار يك محكم و سارسلماز مەتلر كچمش قان توكن داشناق و مسا حكمرانلىقى.

شاوردىان زاقاقسىا فەدەراسىيانك قانون اساسى بوجە حقوقامەسىلە دولدور بىلماسى بارەسندە، برده دەرەتلر بارەسندە ايكى معروضەلر ايلەدى. بوتون بو معروضەلر سىراسندە دورە اجتماعىيە تازەدن كلن بر چوق مونسە وراپونلردن نەمەندەلرى تىريك و سلاملر ايلەدىلر.
بو مەم معروضەلر كە هامسى دە اوزون مەناقشە و افكار مەدلەسى نىچەسندە قبول ايدىلوب لازم كلن قرارر چىقارىلدى.
ايك ۲۹ نى جمعه كونى آخشامى سوگك اجلاسدن سوگرە دورە اجتماعىيە باغلاناراق، حكومت عضولرى و نەمەندە لرك بويوك قىسمى عىن كىچەدە مەناسلر نەمەشدر و اھالىنك «اررا» و آقىشلىرى اىچندە شىرمەزدن اىرېلدىلر. نەمەندەلر اىروان استاسيونىدن باشلاياراق لەنىناقانە قىدر طرفدن يك صىمىيە صورنەدە قارشىلاندىلر. لەنىناقانە استقبال و نەمەشلى دەھا طنظەلى و بايرام كونى بر شەكلدە ايدى.
شەردە مسافرلر بر قاج ساعت قالدقلىرى حىسىلە بويوك بر مەنىغە تشكىل اولدى.
رەبىر بونداشلىردن آغامەلى اوغلى، تسخاقبا، و ماخاراتزە معروضەدە بولوندىلر. بولداش آغامەلى اوغلى اوز سلامى نطقەدە دىدى.
قان دورلرى كىچىرىدىكەن سوگرە بزم اھالى ال الە وىروب پارلاق استقبالە دو غرو بورويورلر. شەمى تورك، ارمنى، كورجى يوقدەر، بزم هامومز بر ملت و بر اھالى تشكىل اىتمەش و لك اهمىيلى سى، بر يومروق مەدانە كىرمەش، دائىما بزم دوشمەنك باشنە نىمكە حاضر در. ياشسون قىزىل ارمنستان.
مەنىغە مەدانەدە دوران يىگىلرە اھالى تورك دىلى ايله «ياشسون آزربايجان! ياشسون بولداش آغامەلى اوغلى! دىبە با غىرير.

بولداشلىر مەخا تسخاقبا و اوراخلا شولېلى دخى ارمنستانك مدنى ترقياتى و اوج قارداشلى حكومتلر ك ال الە وىروب ايلرى كىتمەلرى بارەسندە نطقلر سويلە دىلر. سوگرە شەرك توقويوجى قارىقا سە و بوتون مەم مؤسسە و زاوودلرى كىزەك، ايشچىلر طرفدن صىمىيە بر صورنەدە قارشىلاندىلر.
عىن كوندە ساعت ۱۱ دە نەمەندەلر ك قىتارى لەنىناقانەن حرەكەت ايتدى.

عراق مەندانى ۲۵ يىل اوزاندى بارىدن تيشەن خىرە كورە بىفاد شەرنەدە بر مەھدە عقد اولتمەش كە بو مەھدە موچىنچە عراق ۲۵ يىل مەتلە انكلىرەك مەندانى (حمەيەسى) آلتە قوبلىور.

دورە اجتماعىيە نك آزربايجان و كورجستان نەمەندەلر كىلفى اوزرە بو ۲ نچى دورە اجتماعىيە تاريخى اهمىيىيە حائز بر قرار دەھا چىقارير، كە بو دە ارمنستانك مدنى ترقيسك نك خاطرئە او- لەرق اىرواندە بر «خاق اوى» نك اىشا ايدىلمەسى در. بو قرار ايتنە كە كور- جستان و آزربايجان بولداشلىرىم طرفدن ارمنستان زىمىنكەشلىرىنە قارشو بر جدى قارداشلىق حرەكى صايەلەيلر.

الحاصل ۲ نچى دورە اجتماعىيە اونو دىلماز بو بش كونلر ايدى، كە زاب- قاقسىا مەتارك اتفاقنى دەھا درىن لىشدرىدى. بو اتفاق عىنى زماندە بو تاريخى بش كونلر سايەسندە دەھا قوتلى و دوشمەنلر يەز طرفدن قطعياً ياشايلماز بر حال كسب ايتدى.

داشناق، موسوات مەشوقار زمانندە برى برىنى برتان و بورژوازيە آلت و قول اولان زاقاقسىا بوكونكى كوندە شورا يارغى آلتندە آسودەلك و زىمىنكە مەخافەلى شىرطلارندن تامەيلە استفادە ايدىر قەلە و كەندىلر نك ظفر بولە قو- مەنىزىمك پارلاق دوئياسنە دوغرو ايلە- رىلە بور.

زاقاقسىا مركزى اجرائيە قومىيە نك ۲ نچى دورە اجتماعىيەسى

دورە اجتماعىيە نك دردىنجى و بشىنجى اجلاسندە بولداش ساقو حەمبار سوميانك معروضەسى اطرافدە افكار مەدلەسى و مەناقشە دوام ايتدى.
آلتىنجى اجلاسندە زاقاقسىانك اقتصادى احوالى بارەسندە بولداش لوقاشىن مەقصل معروضەدە بولوندى.
دىنجى و سىكزىنجى اجلاسندە زاقاقسىانك بوجەسى بارەسندە بولداش ميرزا داوود حىسنىوف يە اطرافلى بر معروضە ايلەدى.
سوگك بشىنجى كونلر اجلاسندە بولداش

اونودىلماز بش كونلر

زاقاقسىا مركزى اجرائيە قومىيە نك دورە اجتماعىيەسى يانوار آينك ۲۹ نەدە اوز زىمىنلرئە ختام وىردى.
بوتون زاقاقسىا و خصوصىيە ار- منستان قەلە و كەندىلىسى فكرلرئە بو دورە اجتماعىيە اونودىلماز بر خاطرئە بىراقىدى.
دورە اجتماعىيە اوز زىمىنلرئە اولكە مە زىمىنكەشلىر ك مەناسلر، آتشىن و جدى مسرت و اشتراكىلە باشلادى و قورتاردى. اويلە كە كىچىن هفتە كى بش كونلر حقىقەتە اونودىلماز و تاريخمەزدە مەتالى بك نادر كونلردر.
دورە اجتماعىيە زاقاقسىانك كەد تصرفاتى، استىصالات و مەيلەر بارەسندە اىمىد ايدىلدىكى كىبى بك مەم قرارر چىقاردى. مەتلا: كەد تصرفات مەدانە دورە اجتماعىيە تراققورلاشمە، نوپراقى قوتلشدىرە و صووارمە چەتلرئە، بويوك كەلەر ك قوپراسىايە باغلايوب اولنر ك قەدەم-باردىم ايدىلمەسى قرارە آلدى.
بوتون زاقاقسىانك عمومى ترقيسى اىچون ايسە دورە اجتماعىيە كذا مەم قرارر چىقاردى و مەيلولرچە مەم بوجە لر تەظىم ايتدى، اويلە كە زاقاقسىانك يىكى اصول ايله استىصالات و مدنىلشمەسى اوگمەزدە كى سە اىچون تامىن اولتمەش صايەلەيلر.
و فقط مەخسوس ايشچىلر ك قىتاسنى زاقاقسىانك يىكى اصول ايدىلمەسە مەنەم باخشى بر صورنەدە تامىن ايدىلمەسە مەنەم اولدىنەن، دورە اجتماعىيە مەخسوسلر ك و ايشچىلر ك اورويابە كوندوربەسنى قىد و قرار ايلر.
دورە اجتماعىيە نك «زاقاقسىا خلق عالى اقتصادى شوراسى» تشكىل اولتمەسى بارەسندە چىقاردىقى قرار ايسە تصور اولونماز درجەدە اهمىيلى در. بو يىكى تشكىل اولونماق شورادركە، مەتلى بر اورغان اولەرق بوتون اولكە نك استىصالاتى ادارە ايدە چىكىلر.
زاقاقسىانك ۵ حكومت بوجەسى بارەسندە وىرلەن معروضەدن آكلاشلىدى كە اوستەدن سەنەمە تجارت و استىصا-

۱۹۲۵-۲۶ يىلك بوجەسى زىمەت حەقك بويكەسەسى حىسايلە قورولمەشدر. و لاكىن بزم بوجە نك لك ضەيف و نقصان طرفلرى الكىتر و قىفاسىا، مەناسلر بوللرئەك يوقلغى، ايشىزلىكە قارشو مەبارزەيە مەخسوس مەبارلر ك كافي درجەدە تەخصىص ايدىلمەسى در، كە بونك بارە- سندە دخى دورە اجتماعىيە بو كەلەجك يىلك ظرفندە لازم كلن تەدبىرلر ك دو- شومەسى و او نقصانلر ك قىدەلمەسى بارەسندە قرار چىقاردى.

دورە اجتماعىيە نك آزربايجان و كورجستان نەمەندەلر كىلفى اوزرە بو ۲ نچى دورە اجتماعىيە تاريخى اهمىيىيە حائز بر قرار دەھا چىقارير، كە بو دە ارمنستانك مدنى ترقيسك نك خاطرئە او- لەرق اىرواندە بر «خاق اوى» نك اىشا ايدىلمەسى در. بو قرار ايتنە كە كور- جستان و آزربايجان بولداشلىرىم طرفدن ارمنستان زىمىنكەشلىرىنە قارشو بر جدى قارداشلىق حرەكى صايەلەيلر.

الحاصل ۲ نچى دورە اجتماعىيە اونو دىلماز بو بش كونلر ايدى، كە زاب- قاقسىا مەتارك اتفاقنى دەھا درىن لىشدرىدى. بو اتفاق عىنى زماندە بو تاريخى بش كونلر سايەسندە دەھا قوتلى و دوشمەنلر يەز طرفدن قطعياً ياشايلماز بر حال كسب ايتدى.

داشناق، موسوات مەشوقار زمانندە برى برىنى برتان و بورژوازيە آلت و قول اولان زاقاقسىا بوكونكى كوندە شورا يارغى آلتندە آسودەلك و زىمىنكە مەخافەلى شىرطلارندن تامەيلە استفادە ايدىر قەلە و كەندىلر نك ظفر بولە قو- مەنىزىمك پارلاق دوئياسنە دوغرو ايلە- رىلە بور.

زاقاقسىا مركزى اجرائيە قومىيە نك ۲ نچى دورە اجتماعىيەسى

دورە اجتماعىيە نك دردىنجى و بشىنجى اجلاسندە بولداش ساقو حەمبار سوميانك معروضەسى اطرافدە افكار مەدلەسى و مەناقشە دوام ايتدى.
آلتىنجى اجلاسندە زاقاقسىانك اقتصادى احوالى بارەسندە بولداش لوقاشىن مەقصل معروضەدە بولوندى.
دىنجى و سىكزىنجى اجلاسندە زاقاقسىانك بوجەسى بارەسندە بولداش ميرزا داوود حىسنىوف يە اطرافلى بر معروضە ايلەدى.
سوگك بشىنجى كونلر اجلاسندە بولداش

کد شورا سچکیلرینک ایلک نتیجه لری

ارمنستانک بر چوق قضا لرنده کد شورالرنک بگیدن سچکیلرینه باشلانمشدر. بو بارده کد لردن و بریان معلوماتلر دقته شایان در.

بگی سچکیلرک ارمنستانک هر بر طرفنده بر ساغلاماق حرکتی حصوله کتیردیکی اشکاردر. کدیلرک اگ باخشی قسملری بو سچکیلره اشترک ایدوب، اوز طور وحر کتیردی شورا حکومته قارشو کور سترمکده درلر. هر نه قدر بعض معلوماتلر کوره بر قاچ برلرده کدک قول چوماقلری سچکیلردن و شورالره داخل اولماقدن بر یانه قاچارلر. و لاکین نه عمومیتله بللی اولور که کدک زوربارلی او قدر ده قولای قولای اوز وضعیت و حکملرینی الدن بر اقماق ایسته مییرلر. اولر اشکار و کتیرلی اوز فعالیتلرینی میدانه قورلر. و لاکین بو آقیملک نه اوز سیراستنده کدک بوقسول و اورتاباب صفتنک فعالیتنه سبب اولور. بو ایسه کد حیاتده و کد سیاستده او ایکی طبقه نلک بوقسول و اورتابابک اتفاقی حصوله کتیریر. که بو اتفاق و قوت بگیدن نشو و حیات بولان زوربالاری بر طرف ایدمچکدر.

فرقه حیاتی

ل. ق. ک. ا. کد نوز کاری تشکیلات

ایشاری

نولکه مزک اقتصادی وضعیتک درجه سی یو کلمه سیله برابر، اوندان باشیان کتیر لرکده فعالیتنی آرتیروب، اولارک اجتماعی و مدنی طلبلرینی ده آرتیریر. ل. ق. ک. اتفاقنی نیجه که کتلهوی کتیر تشکیلاتی کتیرلرک او کمی طلبلرینی کفایتلندیروب کتیرلر کدک اجتماعی و سیاسی ایشلرینه جلب ایله سون. بو یولدا برنجی طوغرو واسطه اتفاقمزک سیرالارینی آرتیرماقدن.

بو آخر زمانلرده قضا لردن چاغریلان نوزک کاتیلرلی مشاوره لری بو ایشلرک تورک کد لرنده ضعیف گتیدیگی کور ستردی.

بوندان سگرمه کد نوز کلرنی مع کلمندیروب اولارک تشکیلات ایشلرینی انتظامه سالماق ایچون برنجی نوبده ایشا غیده کی مادده لره نظر یورمه لی یز

(۱) کد لردن ل. ق. ک. اتفاقه قبول مسئله سندن بر چوق قصورلار وار اون لاریده ارادان قالدیرماق لازمدن.

(۲) کدک بی طرف کتیرلی ایله صیقلی علاقه باغلابوب اولارک آرا سندن تیز تیز اجلاسلا چاغروب، باخشلارینی اتفاقه قبول ایتمک لازمدن.

(۳) اتفاق بگی عضولر قبول ایلیش زمان چالشوب برنجی نوبده موزدور (نوکری) و بوقسول کتیرلری قبول ایلمک، همین اورتاباب کتیرلرک باخشلار یئنده بادلان چقارماق.

(۴) او نوز کلر که اوچ و یادورت عضولره مالکدر، اولارک عضولرنک سانی آرتیرماق.

آیری مسئله لر بزه سندن گلن نومرو مزده بازیلاچاق.

زنکه زوردن

قومونست کتیرلر تشکیلاتنک حالی

زنکه زور قضا سنک کتیرلر تشکیلاتنک تیک ترقیسی کونه کون مشاهده اولو یور. هر اوزه کد آقتی اولوب یالگر بر قاچ اوزه کلرک ایشی ضعیفدر قاپان ناحیه سندن تورک تشکیلاتی ۱۶ اوزه کدن عبارتدر.

مذکور اوزه کلرده ۱۹۰ نفر عضومز واردن. همان عضولردن یالگر ۴ اوزه کتمزده تورک اوزه کلرینه مخصوص فعالیتلر واردر.

تشکیلات عضولرندن ۱۳ نفر قیزلار ۷ نفر عمله، ۲۰ نفر نوکرلر ۳ اوزه کلریمز نزدنده یگی القبا درنکی موجوددر باشقا درنکلریمز یوقدر.

اوزه کلرده سیاسی سواد چوق ضعیف حالدهدر. مثلا سیاسی قراکت یوقدر، اوزه کلرده سیاسی درنکلر غیب اولوبدر.

به یاخون زمانلارده شهرچیک اوزه کی داخلنده دیوار غزیه سی نشر اولتور.

بر قاچ اوزه کلریمز واردن کی کاتب بی سواد اولماقینه کوره برات اقوللر یازمه یوللار. دیگر قضا لارندن برسیمه ناسیجیدن یاخود قضا دن (فورماسی) کوندیریلن برات اقول کلنغلی ارمینی دینده کوندیرلمه سی در که اوزه کلر استفاده ایدم یوللار.

دیگر طرفدن مرکزی تورک شعبه سی ایله اوزه کلر هیچ وقت یازی علاقه سی ساقلامیورلار. قصان بوراستنده در کی تورک شعبه سنک کاتبی یوقدر. قومیتنه نکل نظرینی جلب ایدبورم. او. س. زنکه زوری

۱۴ نجی فرقه قورولتاینک قرارلری

کنله و بولشدیرمک ایچون ابروان قومیتنه نکل بیاناتی

۱. ق. ف. ابروان قومیتنه سی عموم اتفاق قومونست فرقه ۱۴ نجی قورولتا ینک بوتون مهم قرارلری کتله ویلشد ریمک مقصدیله شهر فرقه اوزه کلرینه خطاباً بر تلمیحاتامه چقارمشدر هانسنده کی ۱۴ نجی فرقه قورولتاینک مهم مسئله نی اوزه کلر عضولری واسطه سیله اوزه کلر اجلاس لرنده معروضه ایدلمه سنی تکلیف و تنبیه ایدیر. هر بر اوزه کلر کتیر قورال آینک هه قدر ابروان قومیتنه سنه کورسوسولر او عضولری که هر هانکی بر مسئله دن معروضه ایلدیمچکدر

هر بر اوزه کده ۱۴ نجی فرقه قورولتاینده موضوع صحت اولان بوتون مسئله لر باره سندن آبریل آینک برینه قدر معروضه لر اووب اولارک باره سندن لازم کلن قطعنامه لر چقاریلمه چکدر. اوزه کلر ده دانیشلاچق و معروضه و بریله چک مسئله ر شولر اوله چکدر.

۱- عموم اتفاق ق. ف. مرکزی قورولتاینده سیاسی آتچوتی.

۲- مرکزی قومیتنه سنک تشکیلات معروضه سی.

۳- مرکزی قومیتنه نکل قورولتاینده قورولتاینده سیاسی معروضه سی.

۴- اوچنجی قومونست بین المللده چالیشان اتفاق ق. ف. نماینده سنک معروضه سی.

۵- قومونست مسئله سی.

۶- همکارلر اتفاقی باره سندن.

۷ فرقه نظامنامه سی باره سندن.

ایروان قضاسی رازدان ناحیه سی اولوخانی کدی شورا سچکیلری

رازدان ناحیه سی اولوخانی کدینک طرفدن بازلمش کاغدلر صدره بک ۱۹۲۶ نجی سنه سی شورا سچکیسی اجلاسی چوق ویریلوردی یولداش صدر ایسه ۲۴ یانوار بازار کونی صباح ساعت ۱۰ ده اولوخانی مکتبده باشلانیدی. صدره و بریلن کاغدلارده آتچق شورا یه رازدان ناحیه سی فرقه وی تلمیحاتیسی سچیلرک لایق اولان کدلی یولداشلارک بولداش آرشاور آیدینان و ابروان کدیلرک اسملرینی بولداش کغام و قومیتنه سی کاتبی بولداش کغام اجلاسه موجود ایدیلر.

سچکییه اشترک ایدن کدلی یولداش لارک جمعی ۴۱۰ نفردن قصان اولمبوب اکریت سسرلیه ۳۳ نفر تورک ۲ نفر بونلاردن بشقه تورک قادیلرلی دخی موجود ایدیلر. بو ایل قادیلارک دخی سچکی یه یوک آرزو ایله اشترک ایتیمه لری شایان اهمیت و تقدیره لایقدر.

اجلاسه موجود اولوب سچمک و سچیلرک اختیاریه حائز اولان کدلی یولداشلارک ۱۸ یاشندن یوخاریسی سچکی قومونستی طرفدن نور کجه مطبوع اندانلارله سچکی یه دعوت ایدلمشدر. و اول مرده جماعت طرفدن درت نفردن عبارت اجلاسه هیئت سچیلوب بونلاردن یولداش آرشاور آیدینان صدر اولوخانی سیاسی قورسی معامی بولداش سلمان رهموف کاتب شکر حسنوف و حسین تمی یف عضو تعیین ایدیلدیلر.

مذاکرات بومیه

۱- کد شوراسینک معروضه سی.

۲- تفتیش قومونست معروضه سی.

۳- کد شورا سچکیسی.

۴- تفتیش قومونست سچکیسی.

اجلاس ساعت اوندن آچیلوب یولداش صدرک نطقندن سکره کد شوراسنک بر ایلیک معروضه سی ایکی ساعت دوام ایدوب کمال سکوتله دیکلیرک کافی. درجه سدابسی. صدرک معروضه سی ختام بولقدن سکره تفتیش قومونست رسی بولداش محمد باقر قدیمعلی بک بر ایلیک معروضه سی دیکلیرک بده کافی درجه عد ایدیلدی. یوقاریده زکر ایدیلان معروضه لرک ختامندن سکره شوراسچکیسه باشلانیدی سچکی یه باشلانقدن جماعت

کنج قومونستلر قورولتاینی

فورال آینک ۱۳ نده ابروانده ل. ق. ک. اتفاقنی ابروان تشکیلاتک قورو تایی چاغیرلمشدر. قورولتاینک مذاکره بومیه سی شولر در.

۱- ۱۴ نجی فرقه قورولتاینک یکو نلری.

۲- ل. ق. ک. اتفاقنی ابروان قورولتاینده سیاسی معروضه سی.

۳- کتیرلر آره سندن همکارلر اتفاقی زحمتلری.

۴- کد شورا سچکیسی.

۵- کد شورا سچکیسی.

